

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 11281
נספחים: נספח 1 – טקסטים
נספח 2 – דף עזר לנבחן

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון	—	הבנה והבעה	—	50 נקודות
חלק שני	—	לשון	—	50 נקודות
- פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס
- פרק ב: תחביר
- פרק ג: מערכת הצורות
- יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול	—	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.

שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את הטקסטים 1-3 שבנספח 1 המצורף, וענה על כל השאלות 1-5 שלפניך.

הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. על פי טקסט 1, כתוב פסקה ובה השווה בין השגיאות בילדות ובין השגיאות בבגרות מן הבחינות האלה: היחס של החברה לשגיאות ויכולת הלמידה מן השגיאות.

את תשובתך עליך לכתוב באופן לכיד ומקושר (לא בטבלה ולא בנקודות). (6 נקודות)

---

2. א. כתוב במשפט אחד מהי הטענה המרכזית העולה מטקסט 2. (4 נקודות)

ב. בטקסט 2 בפסקות ד-ה הכותבת גלי וינרב מציגה שתי הסתייגויות מן הטענה המרכזית. העתק מראשית פסקה ד מילה או מילים הרומזות לקורא כי הפסקות הבאות יעסקו בהסתייגויות. (2 נקודות)

---

3. בטקסט 3 מוצעת דרך שבאמצעותה יהיה אפשר לגרום לתלמידים שלא לחשוש מכישלונות בדרך אל ההצלחה. מה יכולה להיות התגובה של גלי וינרב, כותבת טקסט 2, על הדרך המוצעת בטקסט 3?

הסבר את דבריך והבא להם הוכחה מטקסט 2. (6 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

4. א. כותבת טקסט 3, אור ב. שמש, מפריכה טענה רווחת. כתוב מהי הטענה הרווחת שהכותבת מפריכה.
(4 נקודות)

ב. לפניך התחלה של משפט, וארבע אפשרויות להשלמת המשפט.
הקף את ההשלמה הנכונה. (2 נקודות)

לפי טקסט 3, תלמידים שמאמינים בטענה הרווחת –

- (1) לא יחוו תחושת כישלון.
- (2) לא יצליחו ללמוד מכישלון.
- (3) יהיו נחושים בדעתם להצליח.
- (4) יוכלו להפיק תועלת מן הכישלון.

لا تكتب في هذه المنطقة

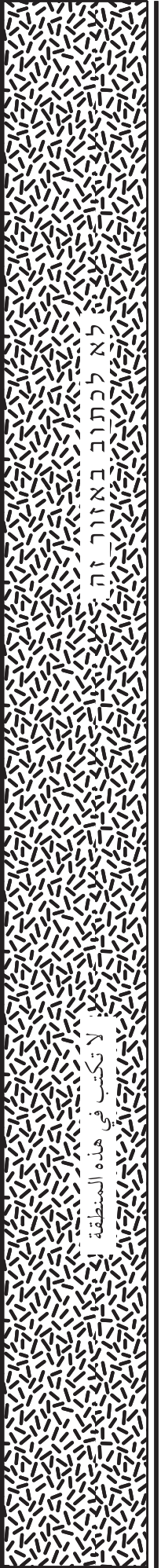

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

Lined writing area for student response.

שים לב: שאלה 6 בעמוד הבא.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר ואותיות השימוש – חובה (10 נקודות)

בפרק זה ענה על שאלה 6.

6. לפניך שני קטעים ובהם שמות מספר מודגשים – מקצתם תקינים ומקצתם שגויים.

כתוב מעל כל אחד משמות המספר השגויים את צורתו התקינה.

כישלונות מפורסמים

אם תחפשו בגוגל "כישלונות מפורסמים", תקבלו יותר מ**חמשים ואחת** מיליון תוצאות. מבין הכישלונות

המפורסמים ומעוררי ההשראה תוכלו למצוא את **חמשת** העובדות המרתקות האלה: וולט דיסני, יוצר דמותו

של מיקי מאוס שזכה ב**עשרים ושנים** פרסים, פוטר מעבודתו בתפקיד עיתונאי בטענה שהוא אינו יצירתי

מספיק ואין לו רעיונות מקוריים; אברהם לינקולן, הנשיא ה**ישש** **עשרה** של ארצות הברית, הובס בכמה

מערכות בחירות עד שזכה בבחירות לנשיאות, והושבע לנשיא בשנת **אלף שמונה מאות ששים ואחת**;

מספר הפעמים שבהן נדחה ספרו הראשון של דוקטור סוס גדול ביותר מפי **שנים** ממספר הפעמים שבהן

נדחה הספר הראשון בסדרת "הארי פוטר"; שחקן הכדורגל הארגנטינאי ליונל מסי הודח מנבחרת הכדורגל שבה

שיחק כשהיה בן **אחד עשרה** בשל קומתו הנמוכה. לימים נהפך מסי לאחד מגדולי הכדורגלנים בכל הזמנים;

ג'יימס דייסון, שהמציא את שואב האבק המפורסם, ערך **חמשת אלפים מאה עשרים וששה** ניסיונות

עד שהצליח לבנות אב-טיפוס לשואב האבק שלו.

הידעתם?

רבי כישלונות נערכים כיום ב**מאתים חמשים וארבעה** ערים שונות ברחבי העולם.

בישראל נערך ערב כישלונות ב**שלישי** במאי 2020, ולכל אחד מן המשתתפים הוקצו שבע דקות כדי לספר על

הכישלון האישי שלו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. א. לפניך שני משפטים I-II.

I. עם השנים הפעוט גדל, והטעויות המקסימות שלו נכחדות בהדרגה. _____

II. בשלב מסוים אנו מפסיקים להתפעל מן הטעויות שלו או לצחוק מהן. _____

- ציין ליד כל משפט את הסוג התחבירי שלו.
- אם המשפט מורכב, תחם את הפסוקית או הפסוקיות שבו; אם המשפט הוא משפט איחון, תחם את איבריו.

ב. לפניך משפט מורכב.

אף על פי שאנו חיים בתרבות שמקדשת את המצוינות, אנו שוכחים שהדרך למצוינות רצופה למידה מטעויות.

(1) תחם את הפסוקיות במשפט, וציין מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.

(2) על פי המשפט, כתוב שתי עובדות על מצוינות. נסח כל עובדה במשפט פשוט.

- _____
- _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

8. א. לפניך שלושה משפטים מורכבים ובהם המילית **כי** מוגדלת.

I. מניסויים שנערכו עולה **כי** אנשים הצליחו ללמוד מצפייה בכישלון של אדם אחר.

II. פישבך חושבת שערבי כישלונות מאפשרים למידה מכישלונות **כי** במהלכם אנו לא עסוקים בהגנה

על האגו.

III. מוריו של אלברט איינשטיין לא יכלו לנבא **כי** איינשטיין יהיה אחד הגאונים בהיסטוריה, שכן הוא

התקשה בלימודים.

(1) בכל אחד מן המשפטים תחם את הפסוקית הפותחת במילית **כי**, וציין מעל הפסוקית שתחמת את

התפקיד התחבירי שלה במשפט.

(2) ציין את התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו במשפטים I ו-II.

במשפט I: בכישלון _____

במשפט II: למידה _____

על האגו _____

ב. לפניך משפט.

בישראל נערכים "ערבי כישלונות" — אירועים שבהם מנהלים בכירים בחברות מספרים בגילוי לב לכאורה על הכישלונות שלהם.

(1) העתק את ההסגר מן המשפט. _____

(2) הסבר את תפקידן של ההסגר במשפט זה. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

9. א. לפניך חמישה משפטים.

- I. נבירה בכישלון יכולה דווקא לטרפד הישגים.
  - II. הסטארט-אפ הראשון של ביל גייטס היה כישלון חרוץ.
  - III. איך שני הדברים האלה עולים בקנה אחד?
  - IV. האמונה באנשים מוכשרים הולכת ומתחזקת.
  - V. באימון היומי שלה היא הולכת ורצה במסלול קבוע בפארק.
- (1) הקף את מספרי המשפטים שהנשוא בהם הוא נשוא מורחב.
- (2) ציין את מספריהם של המשפטים שלא הקפת, וציין את סוג הנשוא בכל משפט.

(3) במה שונה משמעות המילה "הולכת" במשפט IV ממשמעות המילה "הולכת" במשפט V?

ב. לפניך שלושה ציטוטים בנוגע לכישלון.

- I. כישלון הוא מעקף. הוא אינו רחוב ללא מוצא. (זיג זיגלר)
- II. כל ההצלחות בחיים אינן אלא כישלונות שהוחמצו. (רומן גארי)
- III. להצלחה אבות רבים — הכישלון יתום. (עממי)

(1) כתוב את ציטוט I במבנה "אין... אלא...".

(2) כתוב את ציטוט II במשפט במבנה רגיל (לא במבנה "אינו... אלא...").

(3) המר את ציטוט III במשפט איחוז, ובו במקום הקו המפריד תהיה מילת קישור המבטאת קשר לוגי

של השוואה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

10. א. לפניך משפט.

בסמסטר האחרון של השנה ניגשתי שוב לבחינה שנכשלתי בה בסמסטר הראשון, והצלחתי בה לאחר שלמדתי מהטעויות שלי בבחינה הראשונה.

פרק את המשפט לארבעה משפטים פשוטים, לפי הסדר הכרונולוגי:

- I _____
- II _____
- III _____
- IV _____

ב. לפניך קטע שהושמטו ממנו מילות הקישור. הוסף בו את מילות הקישור המתאימות לפי הקשר הלוגי שבסוגריים.

אפשר להניח ש   (ויתור) ממש תתאמצו, תתקשו לחשוב על אנשים שנהנים להיכשל,   (סיבה) בחברה ההישגית והתחרותית שלנו אנו מכוונים להצלחה   (הוספה) לסלידה מכישלון. משחר ילדותנו מחנכים אותנו לראות בחוסר הצלחה   (ברירה) באי־עמידה ביעדים תוצאה של פגם בהתנהלותנו או באישיות שלנו.   (ויתור)   (תנאי) תשאלו יועצים ארגוניים ופסיכולוגים, הם יאמרו לכם שכישלון הוא כוח מניע מן החזקים שבנמצא.

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

11. א. לפניך ארבעה משפטים.

- I. זו טעות חמורה. _____
  - II. טעות זו חמורה. _____
  - III. חשבתי שטעיתי בשאלה הקודמת, אך התברר שטעיתי בו. _____
  - IV. הטעות החוזרת הזו במבחני התלמידים חוזרת גם בכתיבתם ברשתות החברתיות. _____
- (1) ליד כל משפט ציין את התפקיד התחבירי של המילה זו.
  - (2)
    - ציין את התפקיד התחבירי של המילה "טעות" במשפט I. _____
    - ציין את התפקיד התחבירי של המילה "טעות" במשפט II. _____
  - (3) לפניך משפט IV, ובו המילה "חוזרת" מסומנת בקו.

IV. הטעות החוזרת הזו במבחני התלמידים חוזרת גם בכתיבתם ברשתות החברתיות.

ציין מעל כל מילה המסומנת בקו את חלק הדיבור שלה (לא את התפקיד התחבירי).

ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם המילה "נעשתה" מסומנת בקו.

I. תחושת הכישלון נעשתה בלתי נסבלת ככל שהתרבו הכישלונות.

II. הטעות נעשתה בהיסח הדעת.

- (1) בכל אחד מן המשפטים, I-II, ציין מעל המילה "נעשתה" את התפקיד התחבירי שלה.
- (2) כתוב בעבור כל אחד מן המשפטים מילה שיכולה להמיר את המילה "נעשתה" המסומנת בו תוך שמירה על משמעות המשפט.

משפט I: _____ משפט II: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שם לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך קטע, ובו מילים מודגשות.

מצד אחד אנו יודעים שבכל עֲשִׂיה יכולות להיות טעויות ומהן אפשר ללמוד, ומצד אחר אנו דורשים מן

התלמידים הצלחה, תְּשׁוּבוֹת נְכוֹנוֹת והִבָּעַת רעיונות מלאים. אז מה בדיוק אני רוצה? שנקבל תשובות

שְׂגוּיֹת כתשובות נכונות רק כדי שלא להעליב את התלמיד או לְדַכֵּא את היצירתיות שלו? ממש לא!

בטבלה שלפניך ציין את השורש של כל מילה, וכתוב מילה נוספת על פי ההנחיות.

	עֲשִׂיה	תְּשׁוּבוֹת	נְכוֹנוֹת	הִבָּעַת	שְׂגוּיֹת	לְדַכֵּא
השורש						
כתוב מילה לפי ההנחיה	שם עצם אחר מאותו השורש	פועל בבניין הפעיל מאותו השורש	פועל בבניין פיעל מאותו השורש	פועל בבניין קל מאותו השורש	שם פועל מאותו השורש ובאותו הבניין	פועל מאותו השורש ובאותו הבניין בזמן עתיד ובגוף מדבר

ב. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש.

• כשילד נִעְנָה בחיזוקים ובחיוכים מהסביבה, הוא אינו חושש לומר מילים חדשות. _____

• המורה נִעְנָה לבקשת התלמידים לדחות את המבחן. _____

• מה נִעְנָה לילד כשישאל אותנו אם הוא הצליח או נכשל? _____

(1) ציין את השורש המשותף לשלושת הפעלים המודגשים. _____

(2) ציין ליד כל משפט את הזמן של הפועל המודגש בו. _____

(3) שלושת הפעלים המודגשים מתחילים באות נו"ן המשמשת בהם מוספית (תחילית). _____

• הקף את הפועל היוצא דופן מבחינת תפקיד האות נו"ן המוספית.

• ציין את תפקיד האות נו"ן המוספית בפועל שהקפת. _____

• ציין את תפקיד האות נו"ן המוספית המשותף לשני הפעלים האחרים (שלא הקפת). _____

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

13. א. לפניך קטע, ובו מילים מודגשות.

החוקרים גילו שהלמידה על כישלונות של מדענים **מעוררי** השראה גורמת לתלמידים **לחוש** מוטיבציה ללמוד מדע, להאמין ביכולתם, והיא **ממריצה** אותם **להגיע להשגים** גבוהים יותר בטווח הארוך. בלמידה כזאת המדענים מעוררי ההשראה משמשים עבור התלמידים מודל **לחקוי** המדגים את הרעיון כי המאמץ **משתלם** וכי כישלון **וקשי** הם בלתי נמנעים בדרך להצלחה.

(1) בטבלה שלפניך מיינ את המילים המודגשות לפי הגזרות.

מילים בגזרת החסרים	מילים בגזרות הנחים	מילים בגזרת השלמים

(2) העתק את המילים שמיינת לגזרות הנחים, וציין את השורש של כל אחת מהן.

ב. לפניך שני צירופים, ובכל צירוף יש מילה מודגשת.

פיתוח **יצירתיות**, כיווני חשיבה **יצירתיים**

לפניך משפטים המתארים את דרכי ההיווצרות של כל אחת מן המילים המודגשות.

בכל משפט השלם את המידע החסר, ו**הקף** את האפשרות הנכונה מבין שתי האפשרויות המוצעות בו.

- המילה **יצירתיות** נוצרה כך:
למילה **יצירתי** נוסף הצורן _____, סוג הצורן הוא צורן נטייה / צורן גזירה, ומשמעותו היא _____.
- המילה **יצירתיים** נוצרה כך:
למילה **יצירתי** נוסף הצורן _____, סוג הצורן הוא צורן נטייה / צורן גזירה, ומשמעותו היא _____.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

14. א. לפניך שלושה זוגות של משפטים, ובכל משפט יש פועל מודגש.

זוג 1: הניסוחים של השאלות **מְטַעֵים** את התלמידים. _____

המורה לתנ"ך **מְטַעֵים** כהלכה את המילים בפסוק. _____

זוג 2: התלמידה **טָעְתָה** בפתרון התרגיל. _____

חברתי **עָטְתָה** מסכה. _____

זוג 3: הילדים **יָטְעוּ** עצים לרגל ט"ו בשבט.

על התלמידים לפתח רעיונות יצירתיים בלי לחשוש שאם **יָטְעוּ** יהיה עליהם לשלם מחיר.

(1) בכל זוג יש פועל מן השורש ט-ע-ל/ה ופועל משורש אחר. בכל זוג – ציין מעל הפועל מן השורש האחר את השורש שלו.

(2) בזוגות 1 ו-2 ציין ליד כל משפט את שם הפועל של הפועל המודגש בו.

(3) כתוב את הבניין המשותף לשני הפעלים בכל זוג.

זוג 1: _____ , זוג 2: _____ , זוג 3: _____

(4) כתוב את שם הפעולה באותו הבניין של כל אחד מן הפעלים שלפניך.

עָטְתָה _____

יָטְעוּ _____

ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם שני פעלים מודגשים. בכל משפט הקף את הפועל המתאים למשמעות המשפט.

(1) במחקר החדש החוקרים **נוֹכְחִים** / **נוֹכְחִים** לדעת כי קשה לנו ללמוד מן הכישלון שלנו, אבל מכישלונות של אחרים אנחנו מצליחים ללמוד.

(2) תוצאות המחקר לא **הוֹתִירוּ** / **הִתִירוּ** ספק: כאשר אנחנו נכשלים קשה לנו מאוד להפיק לקחים.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

15. א. לפניך קטע, ובו מודגשות המילים: למידה, גיחוך, הקנטה.

מטרת המאמר היא להזכיר לנו את החשיבות של הטעייה במהלך ה**לְמִידָה** ולחדד את השאלה: איך אפשר לעודד את תלמידינו להציע פתרונות בלי שיחששו מפסילתם, ואיך למנוע מהם את החשש שאם יטעו ישלמו על כך מחיר כגון **גִּיחוּךְ**, הערה, הורדת ציון במבחן, לגלוג, ה**קִנְטָה** מצד חברים.

העתק מִן הַקְטָע לטבלה שלפניך שתי מילים נוספות באותו משקל של כל אחת מן המילים המודגשות.

מילים במשקל המילה לְמִידָה	מילים במשקל המילה גִּיחוּךְ	מילים במשקל המילה הַקִּנְטָה
I. _____	I. _____	I. _____
II. _____	II. _____	II. _____

ב. לפניך ארבע קבוצות מילים שבכל אחת מהן יש מילה היוצאת דופן מבחינת ה**שורש**.

בכל קבוצה הקף את המילה היוצאת דופן מבחינת ה**שורש**, וציין את השורש שלה.

- קבוצה 1: תְּחִלּוּאָה, מְחַלֵּת השפעת, חוֹלִים, מְחִילָה (סליחה) _____
- קבוצה 2: רְשוּת, הַרְשָׁאָה, מוֹרְשֵׁת, רְשִׁיוֹן _____
- קבוצה 3: שָׁב, שִׁיבָה, מוֹשְׁבָה, תִּישְׁבוּ _____
- קבוצה 4: הוֹרָה יחידני, הוֹרָאָה, נוֹרָה, יִירוּ _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשפ"א, מס' 11281 + נספחים

16. א. לפניך הזמנה ל"ערב כישלונות".

נכשלים ומתגברים בספריית "בית אריאלה" – ערב כישלונות

זה יקרה ביום שלישי 24 באוקטובר בשעות 19:30-21:30 – אירוע מיוחד בהשתתפות יוצרים, סופרים ואומנים בבית אריאלה!
 ושוב אנחנו כאן, מדברים איתכם על כישלון. באירוע יופיעו שלושה דוברים, שכל אחד מהם יספר לכם על הכישלון האישי שלו, כישלון שממנו הוא למד והתפתח, ובמבט לאחור נהפך עבורו ליתרון.
 אחת הדוברות באירוע היא סמדר שיר. שיר כתבה יותר מ-400 ספרים. היא סופרת, עיתונאית, מחזאית ופזמונאית. דובר נוסף הוא ליאור פרנקל, יזם וסופר. ספרו האחרון נהפך במהרה לרב-מכר. הדובר השלישי הוא עיתונאי, תסריטאי, עורך, סופר ישראלי ומנחה סדנאות כתיבה – עומר ברק. עומר ברק כתב את אחד מרבי המכר של שנת 2017 "לחוץ חתונה".

(1) בקטע יש שימוש רב בשמות של בעלי מקצוע שנוצרו בדרכי תצורה שונות. העתק מן הקטע –

- שלושה שמות של בעלי מקצוע שנגזרו בצורות הבינוני: _____
- שם של בעל מקצוע שנוצר בדרך של בסיס וצורן סופי: _____
- שם של בעל מקצוע שנוצר בדרך של שורש ומשקל (לא במשקלי הבינוני): _____

(2) בקטע יש שימוש בשמות תואר שנוצרו בדרכי תצורה שונות. העתק מן הקטע –

- שם תואר בצורת הבינוני: _____
- שם תואר שנוצר בדרך של בסיס וצורן סופי: _____

(3) העתק מן הקטע שם עצם במשקל קטלון (קטלון): _____ ושם עצם במשקל קטלון: _____

(4) העתק מן הקטע שני שמות עצם המסתיימים בצורני נטייה שונים זה מזה, וציין את המשמעות של כל אחד מצורני הנטייה בשמות שהעתקת.

ב. לפניך רשימת מילים. הקף את ארבע המילים שנוצרו בדרך של שורש ומשקל.

מִדְעוֹ, שְׁמֵרוֹ, מְנַהֲלוֹ, בְּדָרוֹ, קִבְּלוֹ, בְּכִיָּו, שִׁיאָן אולימפי

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

لا تكتب في هذه المنطقة
 لا تكتب في هذه المنطقة

**נספחים: נספח 1 – טקסטים ונספח 2 – דף עזר לנבחן
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
11281, חורף תשפ"א**

נספח 1 – טקסטים

לפניך שלושה טקסטים.

קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

טקסט 1

למידה מטעויות: על הזכות והחובה לשגות

מאת חגית קליימן צופן

פסקה א כשהיה כבן שלוש נהג בני הבכור לקרוא לדובי שלו "בודי". זה הצחיק אותנו, ועד היום אנחנו זוכרים את השגיאה הזאת. אם אשאל אתכם, הקוראים, על שגיאת דיבור או על כשל לשון שהיו לכם בצעירותכם, יש להניח שמייד תשלפו מזיכרונכם כמה כאלה. שגיאה כזו יכולה ללמד שהילד אינו חושש לומר מילים חדשות שאינן מוכרות לו, משום שהוא נענה בחיזוקים ובחיוכים מהסביבה, ואלה מעודדים אותו להמשיך ולנסות, גם אם ישגה שוב. כמו כן, אחרי החיוכים, אנו אומרים את המילה או המשפט באופן הנכון, ובכך מאפשרים לו ללמוד.

פסקה ב עם השנים הפעוט גדל, והטעויות המקסימות האלה נכחדות בהדרגה. הילד עדיין שוגה, אך בדברים אחרים מורכבים יותר, וגם בהם הוא לומד ומתקן. בשלב מסוים, ככל שהילד גדל, מפסיקים להתפעל מן הטעויות שלו או לצחוק מהן, ומתחילים למתוח ביקורת ואפילו "להעניש" את הילד על טעויות כאלה. בבית הספר ה"עונש" הוא פסילת פתרון שתלמיד מציע בכיתה, הורדת ציון במבחן, לגלוג והקנטה מצד חברים תחרותיים ועוד.

פסקה ג התייחסות כזו או אווירה תחרותית עלולות לדכא את הרצון להמשיך לנסות, להעמיס מטען רגשי שלילי על התלמיד ולמנוע את השתתפותו החופשית בדיון. ובמילים אחרות, התלמיד יעדיף לשמור את מחשבותיו לעצמו כדי שלא להיפגע.

פסקה ד אף על פי שאנו חיים בתרבות שמקדשת מצוינות, אנו שוכחים שהדרך למצוינות רצופה למידה מטעויות. והינה קיבלנו מסר כפול:

מצד אחד, כולנו יודעים שבחיים בכל למידה ועשייה יכולות להיות טעויות, ומהן אנו לומדים.

מצד אחר, אנו דורשים מן התלמידים הצלחה, תשובות נכונות, דיוק והבעת רעיונות מלאים.

אז מה בדיוק אני רוצה? שנקבל תשובות שגויות כתשובות נכונות רק כדי שלא להעליב את התלמיד או לדכא את היצירתיות שלו? ממש לא! אני מורה למתמטיקה ואני דורשת אמת מדעית.

פסקה ה מטרת המאמר הזה היא להזכיר לנו את החשיבות של הטעיה במהלך הלמידה ולחדד את השאלה: איך אנחנו יכולים לעודד את תלמידינו לנסות למצוא פתרון, להביע מחשבה או לפתח רעיון יצירתי עצמאי בלי שיחששו שאם יטעו יהיה לכך מחיר כגון גיחוך, הערה, הורדת ציון?

* מעובד על פי קליימן צופן, ח' (2016). למידה מטעויות: על הזכות והחובה לשגות. הגיע זמן חינוך. אוהור מהאתר edunow.org.il.

פסקה ו אם תלמיד ענה תשובה שגויה, חשוב לתרגל בכיתה תהליך רפלקטיבי⁽¹⁾. הבנה של הסיבות שהובילו אותנו לטעות עוזרת לנו ללמוד מן הטעויות שלנו ולא לחזור עליהן. רצוי שתהליך זה יתרחש באווירה נעימה, בסבלנות ובעידוד שלנו את התלמידים. רק כך נצליח לנמק ולהסביר את החשיבה שהובילה לטעות. אם לא נאפשר לתלמידים התנסות עצמית, טעייה ואפשרות לתקן, ייחסמו היכולת ללמידה עצמאית, היצירתיות והרצון להתמודד עם למידה וקושי. יש לכך חשיבות בלימוד שפה, מתמטיקה וכמו כן מדעי הרוח והחברה. גם בחיים בכלל יש לכך חשיבות (פרט למקרים הנוגעים לבטיחות ולשמירה על החוק).

פסקה ז כדאי גם שנהיה נחרצים פחות ביחס שלנו כלפי טעויות. אפשרויות וגישות לכך יש בשפע:

- עידוד חשיבה יצירתית – שמעתי פעם על תרגיל שנעשה בשיעור, ובו אחת המטלות הייתה לנתח שיר קצר. מטרת המטלה לא הייתה להגיע לתשובה נכונה או לא נכונה, אלא לאפשר כיווני חשיבה והנמקה יצירתיים.
- הנהגת שיח כיתתי שמשרה תחושת ביטחון, ובו הנימוק לדרך המחשבה חשוב יותר מהתשובה.

רעיונות כאלה ואחרים מעודדים חשיבה והתנסות עצמית, מפחיתים את החשש מטעייה ומאמנים את התלמידים ברפלקציה.

---

(1) תהליך רפלקטיבי (מן המילה רפלקציה) – תהליך של התבוננות בפעולות שעשינו וחשיבה עליהן כדי לשפר אותן.

באנו לבאס: למה רובנו מתקשים ללמוד מכישלונות?

מאת גלי וינרב

פסקה א "ערבי כישלונות" הם אירועים שבהם מנהלים בכירים מספרים בגילוי לב לכאורה על הכישלונות שלהם בעבודה. התפיסה שעליה מבוססים ערבי כישלונות ושמהלים רבים אימצו היא שמכישלונות אפשר ללמוד. המנהלים סבורים שאם הם יחקרו לעומק את הפרטים שהובילו לכישלונות שלהם הם יגלו מה השתבש ויוכלו ללמוד מהם.

פסקה ב פרופסור איילת פישבך, פסיכולוגית וחוקרת כלכלה התנהגותית, מטילה ספק בתפיסה הזאת שהולכת ומשתרשת. בשנים האחרונות היא חוקרת מה אנחנו לומדים מכישלונות, והממצאים מפתיעים: כשאנחנו נכשלים, קשה לנו מאוד להפיק לקחים, ודווקא הנבירה בכישלון עלולה לטרפד הישגים. במחקר שערכה היא ציינה שהחברה שאנחנו חיים בה מקדשת את התהליך של למידה מכישלון, אולם בפועל התוצאה הפוכה: כישלון מונע למידה.

פסקה ג איך זה יכול להיות? הרי מן הכישלון אפשר לקבל מידע רב. מדוע איננו מצליחים להפיק אותו? התשובה, אומרת פישבך, היא שהכישלון תופס את כל תשומת הלב שלנו, ואז, במקום להתמקד בלמידה, אנחנו עסוקים בהגנה על האגו⁽¹⁾. כמו כן, כאשר אנחנו נכשלים, אנחנו עלולים לחשוב שהתחום שבו בחרנו אינו מתאים לנו ולנטוש אותו לחלוטין. במחקר נמצא שאנשים לומדים מכישלון פחות משהם לומדים מהצלחה. "כישלון הוא מעמסה גדולה על האגו", אומרת פישבך. "הוא גורם לאנשים לאבד את הקשב הנדרש ללמידה".

פסקה ד יש נסיבות שבהן בכל זאת לומדים מכישלון. למשל, כאשר אין לנו אפשרות להימנע מביצוע משימה מסוימת, שנכשלו בה, אין לנו ברירה אלא לבחון את צעדינו וללמוד מהטעות. לדוגמה, אם אחווה כישלון שיגרום לי להרגיש שאני אימא גרועה, אנסה להפיק לקחים וללמוד מן הכישלון שחוויתי, כי אין אפשרות להפסיק להיות אימא. לעומת זאת, אם אֶכזבתי חברה, אני עלולה להחליט שאיני מתאימה להיות חברה שלה ולנתק את הקשר איתה, במקום לנסות לתקן את המצב.

פסקה ה הכישלון צורב פחות ומלמד יותר גם כשאנחנו משוכנעים שאנחנו מתאימים למשימה והכישלון הוא רק תקלה בדרך. יש אנשים שזה באופי שלהם, והם אכן מגיעים להישגים, אך אלה אינם מייצגים את כלל האנושות.

פסקה ו רוב האנשים זקוקים לעידוד מן הסביבה. לכן ביקורת ב"שיטת הסנדוויץ'" למשל, שבה "שותלים" משוב שלילי בין שתי מחמאות, יכולה לאפשר לאדם שהביקורת מופנית כלפיו לא רק שלא להיפגע, אלא גם להפנים אותה טוב יותר. זה תלוי, כמובן, באופן שבו המסרים החיוביים מנוסחים. הם ישפיעו לטובה אם הם ישכנעו את מקבל הביקורת שהוא עדיין בתחום המתאים לו ובדרך הנכונה, ואל לו להתייאש אלא רק להפיק לקחים וללמוד מטעותו.

פסקה ז בניסויים שנערכו נראה כי אנשים כן הצליחו ללמוד מצפייה בכישלון של אדם אחר. האמפתיה שהרגישו המשתתפים בניסויים כלפי אדם שנכשל לא הפריעה לקשב ולתפקוד שלהם כפי שהשפיעה עליהם הפגיעה באגו שלהם כאשר הם עצמם נכשלו. זוהי הוכחה נוספת שהאגו הוא הגורם הפוגע בתהליך הלימוד, וגם רמז לאופן שבו אפשר ללמוד מכישלונות. אם נהיה מודעים לקושי שיש לנו ללמוד מכישלונות של עצמנו, אולי נפתח דרכים להפיק לקחים וללמוד מן הכישלונות שלנו בלי שהאגו שלנו ייפגע.

פסקה ח ומה בנוגע ל"ערבי כישלונות"? פישבך חושבת שהם דרך מצוינת ללמוד, כי כשאנחנו שומעים על כישלונות של אחרים אנחנו לא עסוקים בהגנה על האגו שלנו, ולכן גם אין סכנה שנתייאש מהתחום כולו.

* מעובד על פי וינרב, ג' (2019). באנו לבאס: למה רובנו מתקשים ללמוד מכישלונות? גלובס. אוחר מהאתר gloves.co.il.

(1) אגו – דימוי עצמי של אדם, האופן שבו האדם רואה את עצמו ומעריך את עצמו.

טקסט 3

למה חשוב ללמד על כישלונותיהם של אנשים מעוררי השראה?

מאת אור ב. שמש

פסקה א תומס אדיסון ערך יותר מאלף ניסויים כושלים עד שהצליח להפעיל נורה; הסטארט-אפ⁽¹⁾ הראשון של ביל גייטס⁽²⁾ היה כישלון חרוץ; ג'יי קיי רולינג כתבה במשך שש שנים את הספר הראשון בסדרת הארי פוטר, ו-12 הוצאות לאור דחו את ספרה; כשהיה אלברט איינשטיין ילד היו שניבאו כי "דבר לא יצמח" ממנו, שכן הוא התקשה ללמוד לדבר ולכתוב. המשותף לכל האנשים הללו הוא שהם לא הפסיקו לנסות. הכישלונות והקשיים לא עצרו בעדם, והם לא נכנעו גם כשאנשים בסביבתם אמרו שהם לעולם לא יצליחו. למרות הקשיים הרבים שעימם התמודדו כל האנשים הללו, רוב הידע שלנו על אודותיהם הוא בנוגע להצלחותיהם ולהישגיהם הגדולים.

פסקה ב לרוב איננו חושבים על המאמץ, על הקשיים ועל הכישלונות בדרך ההצלחה. אנו נוטים להאמין שגיבורינו מוכשרים במיוחד, ואם לא נתעמק בסיפור חייהם, נחשוב שדרכם לפסגה הייתה סלולה רק בזכות יכולותיהם המופלאות. אך למעשה ההצלחה של מרבית האנשים הללו הייתה בזכות הנחישות, ההתמדה והמאמץ שלהם, לא פחות מבזכות הכישרון.

פסקה ג אף על פי שהמציאות מוכיחה כי למאמץ ולהתמדה יש לעיתים תרומה רבה יותר להצלחה משיש לכישרון, האמונה שהאנשים המצליחים הם רק אלה שיש להם כישרון הולכת ומתחזקת. אמונה זו מתחזקת מפני שלרוב איננו מודעים לקשיים ולכישלונות של גיבורינו. מתוך אמונה זו אנו סוגדים להצלחה ללא מאמץ, ומניחים שאם אנו צריכים להתאמץ כדי להצליח בתחום מסוים, כנראה אנחנו לא מספיק טובים בו.

פסקה ד מחקרים מראים כי כששואלים תלמידים בנוגע להשקעה בלימודים ולעבודה קשה, רובם יענו כי הן חשובות להצלחה. עם זאת בנוגע לעצמם, מתברר שלעיתים קרובות הם נמנעים מללמוד מקצועות מסוימים, למשל מתמטיקה, מדעים ותכנות, גם אם מקצועות אלה מעניינים אותם ונראים להם חשובים לעתידם, משום שהם סוברים שאין להם כישרון בתחום. הם אומרים משפטים כמו "אין לי ראש מתמטי" או "אני יותר הומנית". תלמידים שמאמינים שצריך כישרון ייחודי כדי להצליח, יראו בכל כישלון וקושי הוכחה שהם אינם כישרוניים במיוחד, ולכן הם לא ירצו להתאמץ וישקיעו פחות בלמידה.

פסקה ה חוקרים ואנשי חינוך בכל העולם מנסים להתמודד עם הבעיה שרוב התלמידים מאמינים כי כישרון חשוב יותר ממאמץ. מחקר חדש מציע פתרון פשוט לבעיה, וכל מורה יכול ליישם אותו בקלות רבה. החוקרים החליטו לבדוק מה יקרה אם ילמדו את התלמידים לא רק על הצלחותיהם ועל תגליותיהם של האנשים הדגולים, אלא גם על הכישלונות שלהם, הקשיים שעימם התמודדו והדרכים שבהן הם פעלו כדי להתמודד עם הקשיים וללמוד מן הכישלונות הללו. החוקרים רצו לבדוק אם כשהתלמידים ילמדו שגם לאנשים מעוררי השראה יש חסרונות ומגבלות, ושהם התאמצו והתמודדו עם ביקורות, עלבונות וכישלונות צורבים – תשתנה דעתם בנוגע לדרך ההצלחה.

פסקה ו החוקרים מצאו שהלמידה על כישלונות של מדענים מעוררי השראה גרמה לתלמידים לחוש מוטיבציה ללמוד מדע, להאמין ביכולתם ולהגיע להישגים בטווח הארוך. לעומת זאת, למידה שהתמקדה רק בהצלחותיהם של המדענים לא שיפרה את הישגי התלמידים ואת אמונתם ביכולתם, ולעיתים אף נפגעה המוטיבציה של התלמידים ללמידה.

פסקה ז בלמידה על הקשיים והכישלונות של האנשים מעוררי השראה התלמידים מקבלים מודל לחיקוי המדגים את הרעיון כי המאמץ משתלם וכי כישלון וקושי הם בלתי נמנעים בדרך ההצלחה.

* מעובד על פי שמש, א"ב (2017). למה חשוב ללמד על כישלונותיהם של אנשים מעוררי השראה? הגיע זמן חינוך. אוהור מהאתר edunow.org.

(1) סטארט-אפ – חברה שהוקמה תוך זמן קצר כדי לפתח רעיון או מוצר ייחודיים, לרוב בתחום הטכנולוגיה העילית (היי-טק). בעברית: חברת הֶזְנֵק.

(2) ביל גייטס – יזם, איל הון, משקיע, סופר ונדבן אמריקני. בשנת 1975 ייסדו גייטס ופול אלן את מיקרוסופט, שנהפכה לחברת התוכנה הגדולה בעולם.

/המשך בעמוד 6/

נספח 2 – דף עזר לנבחן

טבלת התנועות

התנועות הקטנות	התנועות הגדולות	התנועות החטופות
a	פתח	אָ
e	קמץ	אֵ
i	סגול	אִ
o	חיריק חסר	אֲ
u	חיריק מלא	אֻ
	חיריק חסר	אֱ
	קמץ קטן	אֹ
	חולם חסר	אָו
	חולם מלא	אָוּ
	קובוץ	אֻוּ
	שורוק	אֻוּוּ

טבלת הגופים

גוף ראשון	גוף שני	גוף שלישי	
יחיד	מדבר	נוכח	נסתר
יחידה	מדברת	נוכחת	נסתרת
רבים	מדברים	נוכחים	נסתרים
רבות	מדברות	נוכחות	נסתרות

חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (שם פועל), תואר הפועל, מילת יחס, מילת קישור

תחביר

דרכי ההבעה במשפט: משפט חיווי, משפט ציווי, משפט שאלה
סוגי המשפטים: משפט פשוט, משפט מורכב, משפט איחוי (מאוחה/מחובר)
סוגי הנשואים: נשוא פועלי (לרבות נשוא מורכב), נשוא שמני, נשוא קיומי (דמוי פועל: יש, אין)
התפקידים התחביריים במשפט: נושא, נשוא, אוגד, מושא, תיאור, לוואי, תמורה
סוגי התיאורים ופסוקיות התיאור: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי, ויתור
החלקים הבלתי תלויים במשפט: הסגר, פנייה, קריאה
משפטים בעלי מבנה מיוחד: נושא סתמי, חלק ייחוד, חלק כולל
קשרים לוגיים: ריבוי והוספה, צמצום, השוואה, ברירה, הדגמה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ניגוד, ויתור, תנאי

תורת הצורות

בנייני הפועל: קל-פעל (פעל), נפעל (נפעל), הפעיל (הפעיל), הפעל (הופעל), פעל (פיעל), פעל (פועל), התפעל (התפעל)
גזרות הפועל והשם:

גזרת השלמים, גזרת המרובעים
 גזרות החסרים (העלולים): חסרי פ"נ (חפ"ן), חסרי פ"צ (חפי"ץ), חסרי פ"י (חפ"י)
 גזרות הנחמים: נחי פ"א (נפ"א), נחי פ"ו (נפ"ו), נחי ל"י/ה (נל"י/ה), נחי ל"א (נל"א), נחי ע"ו/י (נע"ו/י)
 גזרת הכפולים (ע"ע)

דרכי תצורת המילים:

גזירה מסורגת: שורש ומשקל
 גזירה קווית: בסיס וצורן, הלחם בסיסים, ראשי תיבות (נוטריקון)
סוגי צורנים: צורן גזירה, צורן נטייה